

דף מידע למורים: "מה כותבים? מתי כותבים? היכן כותבים?"

"מערכת החינוך צריכה לקדם את הקריאה והכתיבה ללא הפסק מהגן ועד האוניברסיטה" (Castedo, 1993).

הכתיבה יעילה כאשר ישנה הרמוניה בין שלושת הגורמים:

הכתב קריא כאשר:

- מישהו אחר מצליח לקרוא.
- האותיות כתובות בצורתן המוסכמת.
- ארגון הרווחים במילה ובמשפט תקין.
- הכתב מאורגן בהתאם לסוג הטקסט.
- המחיקה יעילה.
- המבנה התחבירי של המשפט נכון ויש שמירה על כללי הכתיב.

עקרונות מנחים לכיתה:

- גם קריאה היא ללמוד על כתיבה של מישהו אחר (זלצר, 2009)
- להקריא ולקרוא ביחד טקסטים מגוונים (אגדות, יומנים, מעשיות, בדיחות, ידיעה מהעיתון, שירים)
- להשאיר מודלים לעיון חופשי של הילדים.
- לכתוב לא רק במחברת אלא במרחבים שונים (לוח מודעות, רשימות, ימי הולדת....)
- בכיתות הנמוכות הדגש הוא על הקניית הרגלי כתיבה והתארגנות במחברת.
- בכיתות הגבוהות הדגש הוא על התאמת הדרישות ליכולותיו של הילד.

הקניית הרגלי כתיבה והתארגנות במחברת

- כיוון פתיחת המחברת- הכנת שער/הדבקת מדבקה עם השם.
- לא לדלג על דפים.
- שמירה על השוליים (דימוי הכביש).
- קניית מחברות "ידידותיות" עם שורות ברורות.
- כתיבה נכונה בתוך השורה.

כיצד לסייע בשמירה על רווחים?

- העלאה למודעות- לקרוא את מה שכתב כמו שהוא.
- הבנת החשיבות שברוחים.
- שימוש בשקדי מרק או שוקולד צ'יפס.
- תרגול אמירת משפט ואמירת כמה מילים יש בו, תוך הדגשת הרווח בין המילים.
- "גלישת היד" בין מילה למילה.
- האותיות בתוך מילה "חברות".

דגשים לכיתות הגבוהות

בכיתות הגבוהות חשוב לשים לב לפער בין יכולתו של הילד להביע את עצמו בכתב לבין יכולתו להתבטא בע"פ ולזכור שחשוב יותר להכיר מה שהילד יודע מאשר לבחון אותו על איכות הכתב.

איך יראה קושי בכתיבה בכיתות הגבוהות?

- קשיים בניסוח תשובה מלאה.
- תשובות מצומצמות וקושי בהרחבה / תשובות ארוכות עתירות פרטים, המפספסות את העיקר...
- קושי לכתוב לפי מבנה מוסדר.
- קשיי ניסוח ושימוש במשפט לא תקיני, אוצר מילים דל.
- הימנעות משימוש בסימני פיסוק.
- הימנעות מכתובה.

כיצד לסייע לתלמידים בכתיבה:

- כתיבת מושגים מרכזיים בכיתה על גבי הלוח.
- צמצום כמויות ההעתקה וכתיבה, ניצול מכונת הצילום, עידוד התלמידים לצילום חומר לליוני לפני בחינה – מחבר לכתה.
- עידוד התלמיד לשימוש במחשב (מתקן שגיאות אוטומטי) במטלות הבית, ואפילו במקרים מיוחדים- שימוש במחשב נייד גם בכיתה (כתות ה'ו').
- לימוד כללי כתיב נכון – בעזרת הכנת כרטיסיות מראש, ושליפתן מהמאגר לפי הצורך בזמן אמת!
- לימוד שיטתי של מבנה משפט תקיני - דוגמאות המשפטים תמיד מול העיניים: בכתה- על לוח פעיל, על דף עבודה. בבית- על דף העבודה
- לימוד הדרגתי, חיובי ונעים של נושא מבנה הפסקה (פתיחה, רעיון מרכזי, גוף של משפטים תומכים, דוגמא וסיכום), והקפדה עליו, בכל השיעורים.
- דגש על תכנון מוקדם, עריכת טיוטה והעלאת רעיונות (מילות מפתח) לפני הכתיבה .
- הקניית נושא הקישוריות - מילות קישור, מתי משתמשים ועידוד לשימוש נרחב ומושכל בהן.
- עבודה שיטתית ומכוונת על אוצר מילים ועידוד התלמידים לשימוש בו, באופן מתאים: גיוון במילים ולא חזרה על מילה מספר פעמים, רשימת מילים אסורות לשימוש בתחילת משפט (כגון: " ואז", " כאילו", "אחר-כך"...)
- הפעלת תהליכי בקרה לפני, במשך ובסוף הכתיבה- דף בקורת תואם , הכולל בין השאר גם התייחסות ל:תכנון - מילות מפתח, איות נכון- לפי הכרטיסיות, מבנה הפסקה כפי שמוצג על הלוח, מילות קישור מגוונות לפי המלאי שנרכש עד כה ומוצג על הלוח הפעיל, שימוש נכון באוצר מילים.

זיכרו- "רק כאשר המורה מוביל את השינוי, המורה חש מועצם, ההורים חשים ביטחון והתלמידים – הצלחה" (Peer, L., 2004)

רותי אברהמי, מרפאה בעיסוק.